

Rapport om kurser inom samhällsorientering (SO) och fördjupad samhällsorientering (SO2) i Linköpings kommun

Bakgrund

Samhällsorienteringen syftar till att underlätta nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet och ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället. Sedan den 1 december 2010 åläggs varje kommun att erbjuda samhällsorientering på modersmål om minst 60 timmar enligt lagen (2010:197) och lagen (2013:156) för vissa nyanlända invandrare. Genomförandet ska ske enligt förordning (2010:1138).

Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att en etableringsplan har upprättats enligt 6 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Den ska normalt vara avslutad ett år efter det att etableringsplanen har upprättats. Syftet är att skynda på etableringen och att skapa en högre delaktighet i det svenska samhället för personer med utländsk bakgrund. Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatserna enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter. Enligt denna lag är varje kommun skyldig att se till att nyanlända erbjuds samhällsorientering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning. Arbetsförmedlingen ska upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering.

I Östergötland sker genomförandet av samhällsorientering på modersmål i samverkan mellan länets kommuner (förutom Ydre som samarbetar med Tranås av praktiska skäl). Från 1 oktober 2011 fick dåvarande Östsam och Länsbibliotek Östergötland uppdraget att bedriva samhällsorientering som försöksverksamhet. Detta pågick ända till 31 mars 2013 varefter den blev permanent. Från och med 1 januari 2015 är det Regionbibliotek Östergötland, som är en del av Region Östergötland, som har uppdraget att bedriva samhällsorientering på uppdrag av ovan nämnda kommuner. Samhällsorienteringen i Östergötland är således en regional verksamhet och är organisatorisk placerad på Regionbiblioteket Östergötland.

Samhällsorienteringskurser ska erbjudas på modersmål eller ett språk som deltagare behärskar väl. I Linköpings kommun får ca 97 % av alla anmälda deltagare SO på sitt modersmål, vilket är ett mycket högt resultat. Samhällskommunikatörerna i Östergötland talar: arabiska, syrianska, somaliska, persiska/farsi, dari, tigrinja, amharinja, ryska, kurmandji, franska, engelska och svenska.

I Östergötland har de lagstadgade 60 timmarnas samhällsorientering utökats med 10 timmars i internetanvändning och samhällets e-tjänster. Specifikt för länet är även att alla nyanlända ska erbjudas 3 timmars biblioteksinformation inom ramen för

samhällsorienteringen. Biblioteken ansvarar för information om de fysiska och digitala resurser som erbjuds med samhällskommunikatörerna som språkstöd.¹

I verksamheten finns även ett samarbete med våra regionala hälsokommunikatörer.

Det är viktigt att nyanlända får information om hur det svenska samhället fungerar så tidigt som möjligt efter att de kommit till Sverige. Det är dock mycket att ta in då det för de flesta är mycket som är nytt och det kan ibland vara svårt att ta in all information. Deltagarna vet helt enkelt inte riktigt vad de ska relatera faktamängden till. Under 2016 svarade bildningsnämnden (Bin 2015-293) på efterfrågan från deltagarna i SO om att erbjuda kurser i fördjupad samhällsorientering (SO2)². Första tillfället genomfördes i september 2017 och Linköpings kommun var därmed den första kommunen i Sverige som erbjöd kurser inom SO2. En uppföljningskurs under senare delen av etableringen när man har landat är något som uppskattas av många deltagare. Här får deltagarna chansen att fördjupa sig i och få svar på olika frågor om samhället som man har hunnit komma i kontakt med.³

Finansiering

Kommunen får statligt schablonersättning för mottagande av nyanlända där samhällsorientering ingår.

Hos Länsstyrelsen finns det ytterligare medel att söka, så kallade TIA-medel för t.ex. kurser inom samhällsorientering under asyltiden. Det vill säga under tiden där skyddsbehövande nyanlända väntar på beskedet från Migrationsverket om tilldelning av asyl och uppehållstillstånd. Behovet av denna insats utreds fortfarande och Länsstyrelsen har samordnare roll.

Uppsökande verksamhet

Enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare är kommunen skyldig att erbjuda SO kurser även till utomeuropeiskfödda familjemedlemmar, anhöriga eller personer med anknytning till nyanlända invandrare som har fått uppehållstillstånd på samma grund. Eftersom Migrationsverket inte tillhandhåller personinformation till kommunerna om personer som har fått uppehållstillstånd på grund av anknytning eller anhörighet så behöver kommunerna själva utveckla uppsökande verksamheter för att fullfölja sin plikt enligt denna lag. Ett samarbete mellan Samhällsorientering i Östergötland, Adjunkten⁴ och Linköpings

---

¹ Innehållet i SO utgår från de åtta områden som förordningen föreskriver. Totalt 70 timmar fördelad på 28 block, vilket motsvarar 25 halvdagar.

² Kursen omfattar 45 timmar som ges till halvdagsgrupper under tre veckor.

³ Under 2018 beslutade även Norrköpings kommun att erbjuda kurser i SO2 till nyanlända och har avsatt 300 tkr till denna verksamhet för 2018, 1 170 tkr för 2019 och 780 tkr för 2020. Flera andra kommuner, de flesta i Östergötland, har under 2018 börjat sondera möjligheten att erbjuda kurser inom SO2.

⁴ Adjunkten gör en pedagogisk kartläggning av alla nyanländas och invandrarnas barn från förskoleklass till klass 9 innan dem tilldelas platser i skolorna.

stadsbibliotek har skapats i syfte att samordna samhällsinformation som ges till både barn och vuxna med internationell bakgrund i vår kommun. Genom samordnade insatser emellan dessa partner genomförs det sedan oktober 2017 aktiviteter på Linköpings stadsbibliotek där både föräldrar till barn inskrivna på Adjunkten försörjs med grundläggande information kring strukturer för samhällsinformation som de är berättigade till. Eftersom denna insats erbjuds inom de befintliga ekonomiska ramarna medför den i dagsläget ingen kostnad för Linköpings kommun. Insatsen har redan under de första månaderna ledd till att 15 anhöriga personer deltog i SO-kurser tack vare detta samarbete.

Utvärdering av SO och SO2

Utvärderingen genomfördes av Region Östergötland efter att deltagarna slutförde sina kurser inom SO och/eller SO2. Nedan redovisas de svar från deltagarna på de variabler som inte innehåller demografisk eller på annat sätt känslig information.

Utvärdering av SO kurser från deltagarna 2018 ⁵

Deltagarnas enkätsvar visar att de ämnen de bedömer som lättast är ämnen som: *”Jämlikhet/jämställdhet”*; *”Biblioteksvisning - e-tjänster”* och *”Det svenska samhället och lokalsamhället”*. I tabellen nedan är dessa markerade med mörkgrön färg. Däremot ämnen som: *”Olika boenden och bostadssökande”*; *”Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta”* och *”Arbetsmarknad och välfärden”* bedömdes vara svårast för personerna som har deltagit i SO-kurserna under 2018 hittills. I tabellen nedan är dessa markerade med mörkröd färg.

Ange vilka ämnen i samhällsorienteringen du tycker har varit lättast respektive svårast:	Du upplevt som lättast	Du upplevt som svårast
1. Det svenska samhället och lokalsamhället	88 %	12 %
2. Biblioteksvisning - e-tjänster	93 %	7 %
3. Kulturliv och traditioner i det svenska samhället	83 %	17 %
4. Olika boenden och bostadssökande	56 %	44 %
5. Hushållsekonomi och miljö	85 %	15 %
6. Arbetsmarknad och välfärden	67 %	33 %
7. Att söka arbete och starta eget företag/Om du inte kan arbeta	58 %	42 %
8. Vuxenutbildning	83 %	17 %
9. Att vänta och få barn/föräldrarollen	91 %	9 %
10. Barnets rättigheter	90 %	10 %
11. Barnomsorg, grundskola, gymnasium	95 %	5 %
12. Att leva tillsammans	94 %	6 %
13. Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder	86 %	14 %
14. Jämlikhet/jämställdhet	95 %	5 %
15. Demokrati och politik/grundlagar	76 %	24 %
16. Svenska myndigheter/rättsväsendet	70 %	30 %
17. Hitta rätt i vården	83 %	17 %
18. Migration och psykosocial hälsa	72 %	28 %
19. Friskvård och egenvård	85 %	15 %
20. Att åldras i Sverige	90 %	10 %

⁵ Antal inkomna svar 137

I frågan om mer respektive mindre timmar önskade deltagarna fler timmar inom ämnen: ”Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta”; ”Friskvård och egenvård” och ”Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder”. I tabellen nedan är dessa markerade med mörkgrön färg.

Ange vilka ämnen i samhällsorienteringen du tycker borde omfattat flera respektive färre timmar:	Borde ha omfattat fler timmar	Borde ha omfattat färre timmar
1. Det svenska samhället och lokalsamhället	55 %	45 %
2. Biblioteksvisning - e-tjänster	71 %	29 %
3. Kulturliv och traditioner i det svenska samhället	64 %	36 %
4. Olika boenden och bostadssökande	70 %	30 %
5. Hushållsekonomi och miljö	48 %	52 %
6. Arbetsmarknad och välfärden	74 %	26 %
7. Att söka arbete och starta eget företag/Om du inte kan arbeta	80 %	20 %
8. Vuxenutbildning	68 %	32 %
9. Att vänta och få barn/föräldrarollen	64 %	36 %
10. Barnets rättigheter	74 %	26 %
11. Barnomsorg, grundskola, gymnasium	74 %	26 %
12. Att leva tillsammans	73 %	27 %
13. Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder	78 %	22 %
14. Jämlikhet/jämställdhet	70 %	30 %
15. Demokrati och politik/grundlagar	67 %	33 %
16. Svenska myndigheter/rättsväsendet	65 %	35 %
17. Hitta rätt i vården	81 %	19 %
18. Migration och psykosocial hälsa	66 %	34 %
19. Friskvård och egenvård	82 %	18 %
20. Att åldras i Sverige	58 %	42 %

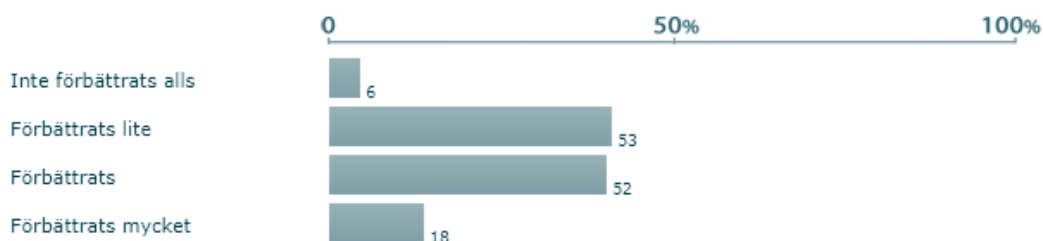
Vad gäller dator/internet utbildnings delen så bedömer deltagarna att ”Internet, söka efter information” och ”Betaltjänster” var mest viktiga och ”Handla säkert på Internet” minst viktigt i dator/internetutbildningen. Observera att tabellen nedan redovisar antal svar per kategori, inte andel som in tabellerna ovan.

Hur viktiga tycker du momenten i dator/internetutbildningen är?	Inte alls viktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Ej deltagit	Totalt antal svar
1. Kom igång/datorkunskap	2	6	31	78	1	118
2. Ordbehandling	3	1	40	69	1	114
3. Internet, söka efter information	3	3	34	83	2	125
4. E-post	4	5	28	79	2	118
5. E-tjänster	4	2	31	78	3	118
6. Betaltjänster	2	1	26	88	3	120
7. Handla säkert på Internet	3	10	25	80	3	121

Övriga intressanta svar från deltagarna visas nedan i självförklarande urklipp ur enkätundersökningen.

14. Mina kunskaper i att använda dator/internet har sedan internetutbildningen för dator/internet:

Antal svar: 129

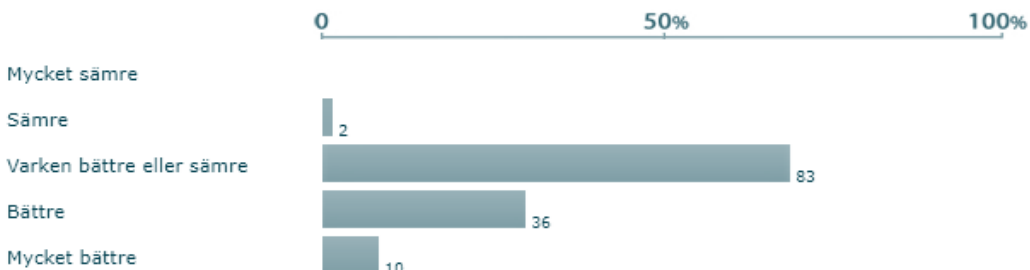
15. Hur nöjd är du med att ha deltagit i "Samhällsorientering för nyanlända i Sverige"?

Antal svar: 133

17. Om du jämför samhällsorienteringskursen med SFI, hur tycker du att samhällsorienteringen varit i jämförelse?

Antal svar: 121

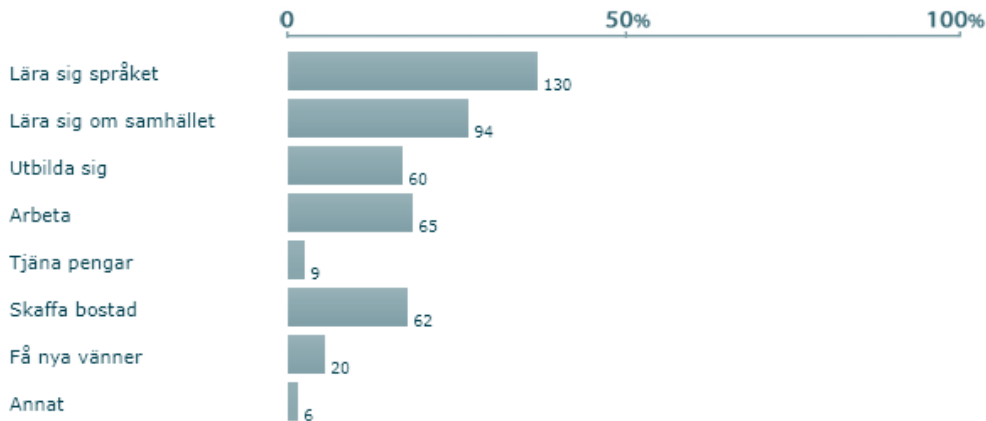
19. Tycker du att du i sin helhet har fått en bättre förståelse och kunskap om Sverige och hur det är att leva här efter att ha gått samhällsorienteringen?

Antal svar: 129

20. Vad tycker du är viktigast första året i Sverige?

Kursdeltagarna har ombetts att ange de tre viktigaste faktorerna!

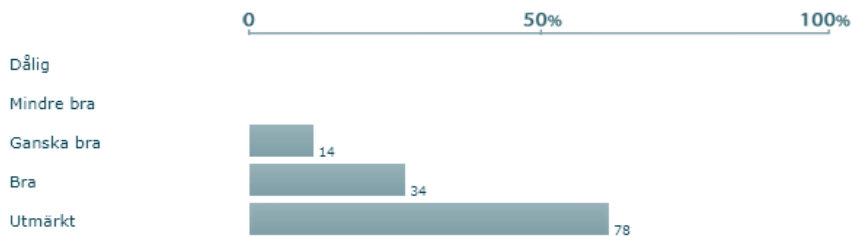

Utvärdering av fördjupad samhällsorientering (SO2 kurser) från deltagarna 2018

Även personer som har deltagit i SO2 värderar denna insats mycket positivt. Se nedan de självförklarande bilderna på enkätundersökningen.

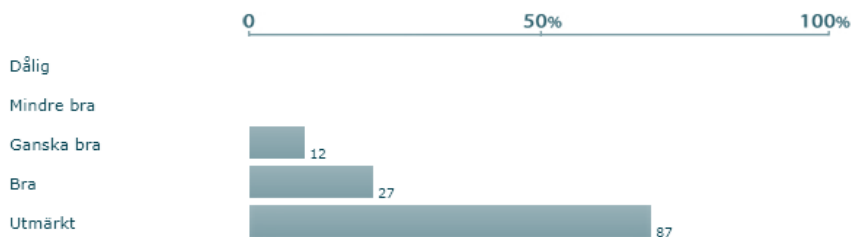
2. Hur tycker du att innehållet i kursen har varit i sin helhet?

Antal svar: 126

3. Hur tycker du att atmosfären i gruppen har varit?

Antal svar: 126

6. Tycker du att du har fått en ännu bättre förståelse och kunskap om Sverige och hur det är att leva här efter att ha gått kursen?

Antal svar: 126

SO för ensamkommande ungdomar

Ett utökat uppdrag från kommunstyrelsen att förkorta etableringstiden för ensamkommande ungdomar (Dnr ON 2017-520) gavs till bildningsnämnden, tillsammans med omsorgsnämnden, socialnämnden och barn- och ungdomsnämnden. Nämnderna har äskat medel från kommunstyrelsen för genomförandet av detta uppdrag. Bildningsnämnden äskade då pengar till kurser i samhällsorientering för ensamkommande ungdomar om 40 timmar under sommaren 2018. Emellertid var det svårt att rekrytera ungdomar till sommarens verksamhet. Endast 30 ungdomar anmälde sig (13 från boenden och 17 från skolorna). Av dessa 30 var det dock bara 14 ungdomar som deltog i insatsen. Det betyder att 16 ungdomar anmälde sig, men att de inte deltog i insatsen. Anledningarna till detta kan vara olika. En av dem är att det finns andra aktiviteter som ungdomarna föredragit att delta i istället för i kurser i samhällsorientering. Behovet av denna insats bedöms inte kvarstå till 2019.

Sammanfattning

Utifrån de ovannämnda underlagen kan vi idag konstatera att kurser inom SO och SO2 gagnar inte bara individen utan också kommunen och samhället i stort på längre sikt. Att lära sig språket och lära sig om det svenska samhället är högt prioriterat hos våra nyanlända kommuninvånare. Detta tyder på en hög motivationsnivå till eget lärande och vilja att tillsammans bilda ett framtida Sverige. Särskilt viktigt är att det finns förutsättningar för att kunna ge dessa personer det de efterfrågar mest, nämligen djupare förståelse kring ämnen: *”Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta”*; *”Friskvård och egenvård”* och *”Mänskliga rättigheter – diskrimineringsgrunder”*.